

Csetri Lajos professzor emlékére

(1928–2001)

2001. december 25-én meghalt Csetri Lajos irodalomtörténész, a Szegedi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karának emeritus professzora. Súlyos beteg volt, mégis nehéz elhinni, hogy nem láthatjuk többé jellegzetes alakját a szegedi utcákon, a bölcsészkar folyosóin. Hosszú évtizedeken keresztül elhitette velünk, hogy az okos ész által irányított mértékletesség legyőzhet minden kórt, hogy az ő története a túlélés sikerének példázata. 1945 novemberében csontsoványan tért haza franciaországi hadifogságból, lábon hordozva az izzadmányos mellhártyagyulladást. Az alattomos betegség lassanként tönkretette jobb tüdejét, és az operálhatatlannak nyilvánított betegnek az orvosok 27 éves korában nyugodt, öreguras életmód mellett is néhány évet mertek jósolni csupán. Csetri Lajos akkor kezdte tudatosan kidolgozni a túlélés taktikáját. Betegség ellenére elvégezte a szegedi egyetem bölcsészkarának magyar nyelv és irodalom, később német szakát. Érdeklődése hamarosan irodalomesztétikai, elméleti kérdések felé fordult, és egyetértve azokkal az MTA Irodalomtudományi Intézetében gyülekező kutatókkal, akik a sztálini időszak örök realizmus elméletével szemben a stílus- és irányzattörténeti iskolát igyekeztek rehabilitálni, igen fontos tanulmányokat adott közre a korstílusok és stílusirányzatok problematikájáról. Amikor azonban a kultúrpolitika irányításában Köpeczi Béla helyett Aczél György került előtérbe, kényszerűen váltania kellett. 1963 óta a bölcsészkar magyar irodalmi tanszékén dolgozott. Nagy tanulmányt adott közre a kor hazai irodalomszemléletének nyelvfilozófiai alapjairól, majd figyelme Berzsenyi életműve felé fordult. Róla írta kandidátusi disszertációját, kutatásainak eredményeit pedig *Nem sokaság hanem lélek* című, 1986-ban megjelent könyvében összegezte. A címbe emelt Berzsenyi-idézet egyben saját világ- és életszemléletének pontos kifejezője. Később érdeklődését mindenekelőtt a 19. század eleji magyar irodalmi nyelvújítás nyelv- és irodalomszemléletének kutatása kötötte le. Meglátásait akadémiai doktori disszertációjában foglalta össze, mely *Egység vagy különbözőség?* címmel 1990-ben könyv formában is napvilágot látott. Mindazok persze, akiknek abban a szerencsében lehetett részük, hogy Csetri tanár úr előadásait hallgathatták a szegedi egyetemen, jól tudják, hogy mennyi mindenről beszélt még az említetteken kívül is. Mindig papír nélkül, pontosan szerkesztett, szinte nyomdakész mondatokban: nagy tudása, széleskörű olvasottsága, pontos memóriája mindenkit lenyűgözött. Nyugdíjas éveit megnehezítette a betegség. Nemrég egy szegedi konferencián szelíd öniróniával obsitos irodalomtörténésznek nevezte magát, mégis dolgozott Berzsenyi prózai dolgozatainak kritikai kiadásán. Szívügye volt ez a munka, amelyet azonban nem adatott meg befejeznie; a feladat most már ránk, tanítványaira vár.

Szajbély Mihály